

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
végzése**

Az ügy száma: Kfv.I.37.471/2022/8.

A tanács tagjai: Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet a tanács elnöke;

Dr. Banu Zsoltné dr. Szabó Judit előadó bíró;

Dr. Hajnal Péter bíró;

Dr. Heinemann Csilla bíró;

Huszárné dr. Oláh Éva bíró

A felperes: Felperes1

Cím2

A felperes képviselője: Felperesi képviselő

pártfogó ügyvédként

(Cím4

Az alperes: Budapest Főváros Kormányhivatala

Cím3

Az alperes képviselője: Dr. Récsényi Adrienn kamarai jogtanácsos

A per tárgya: anyakönyvi ügygel kapcsolatos közigazgatási jogvita

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: az alperes 40. sorszám alatt

A felülvizsgálni kért jogerős határozat: Szegedi Törvényszék 3.K.700.585/2021/38.

számú ítélete

Rendelkező rész

A Kúria a Szegedi Törvényszék 3.K.700.585/2021/38. számú ítéletét hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítja.

A végzés ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes a 2020. december 28. napján előterjesztett névváltoztatás iránti kérelmében születési családi nevének Név2, születési utónevének utónév2 névre történő megváltoztatását kérte. A kérelem indokaként családi problémákra (amelyek az azonos nevű apja révén szűk családon belüli konfliktusok alapján jönnek létre) és társadalmi okokra hivatkozott. Rámutatott, hogy a magyar nyelvben a név1 név „csik” végződéséből a cigarettavégre, a csikkre, abból pedig további, rá nem jellemző, negatív viselkedésre (pl.: szivatasra, szemétkedésre) lehet asszociálni. Előadta, hogy a Név2 név az eredeti név1 névtől csak részben tér el, az „újulna meg”, s a nyugat-európai nemzetközi sofőr munkája közben könnyebben szólítanák meg Név2 néven, amely név a magyarsághoz kifejezetten illeszkedik a „tor” végződése miatt, amely az evés vagy a nyugat felé asszociáló kapu szóra rímel, a magyar hagyományoktól nem eltérő hangzású, nem magyartalanul képzett név.

[2] Az alperes az eljárása során a névváltoztatási kérelem érdemi elbírálása, a tényállás tisztázása érdekében a Nyelvtudományi Intézet, amely jelenleg Nyelvtudományi Kutatóközpont (a továbbiakban együtt: NYTK) részére BP/N/53-2/2021. iktatószámom küldött átiratában állásfoglalást kért arról, hogy nyelvtudományi szempontból a felperes által megjelölt Név2 családi név megfelel-e a magyar névviselési szabályoknak, illeszkedik-e a hazánkban használatos családi nevek rendszerébe. Az NYTK a válaszában arról értesítette az alperest, hogy a Név2 név családnévként nem található meg a magyar családnevek között, nem illeszkedik a magyar családnevek rendszerébe.

[3] Az alperes a 2021. január 27. napján meghozott BP/N/53-5/2021. iktatószámú határozatával a felperes születési családi nevének Név2 és születési utónevének utónév2 névre történő megváltoztatása iránti kérelmét elutasította, az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény (a továbbiakban: At.) 49. § (1) bekezdésében, (4) bekezdésének a) pontjában és (5) bekezdésében, valamint 50. § (2) bekezdésének d) pontjában foglalt rendelkezések alapján. A határozat indokolásában rögzítette, miszerint az NYTK állásfoglalása alapján megállapítható, hogy a Név2 a magyar hagyományoktól eltérő hangzású, magyartalanul képzett névnek

minősül, ezért az At. 49. § (4) bekezdésének a) pontja alapján a Név2 névre történő változtatás fő szabály szerint nem engedélyezhető, kivéve, ha különös méltánylást érdemlő körülmények állnak fenn. Rögzítette, hogy a felperes a kérelméhez okirati bizonyítékot nem csatolt, így az alperes a kérelem indokolásában előadott személyes nyilatkozat alapján vizsgálta, hogy a feltárt élethelyzet indokolja-e egy magyar hagyományoktól eltérő hangzású családi név felvétele engedélyezését, azaz fennáll-e különös méltánylást érdemlő körülmény a Név2 családi név felvétele kapcsán. A határozat indokolásában kifejtette, hogy ilyen körülményként értékelhető például, ha az ügyfél bármely egyenesági felmenője a kérelmezett nevet viselte, vagy az ügyfél az esetleges további állampolgársága szerint a kérelmezett nevet viseli. Az alperes a kérelemben előadott indokokat nem értékelte különös méltánylást érdemlő körülménynek, mivel a felperes célja nem csak egy idegen hangzású, a magyar családnevek rendszerébe nem illeszkedő név felvételével érhető el. Az At. 44. § (3) bekezdésére és 50. § (2) bekezdésének d) pontjára hivatkozva rögzítette, hogy megállapítása szerint a kérelmezett Név5 és a „Név6 anyakönyvezhető férfi utónév, azonban a felperes kérelme nem irányult kizárólag születési utónevének a megváltoztatására, a családi és az utónevét egyszerre kívánja megváltoztatni, érzelmi okokból. Amennyiben azonban a felperes kérelme alapján csak az utóneve megváltoztatásáról döntene, akkor egy esetleges újabb névváltoztatási kérelem elbírálása az At. 49. § (4) bekezdésének d) pontja szerinti 5 éven belüli névváltoztatás tilalmába ütközne. A felperes teljeskörű akarata nem valósulhatna meg a kérelem utónévváltoztatásra vonatkozó részének az engedélyezésével, így a kérelem teljes elutasításáról döntött.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[4] A felperes keresetet nyújtott be az alperes határozata ellen, amelyben - tartalma szerint - a közigazgatási határozat megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte. Tévesnek tartotta azt az alperesi álláspontot, miszerint a Név2 név a magyar családnevekhez nem idomul, ugyanis pl. a Név3 magyar családnev. A Név2 név tulajdonképpen a Név3 egyik változata, amely valakire/valakinek a cselekedetére jellemző magyar megszólítás. Előadta, hogy kérelme benyújtása előtt több magyar állampolgár véleményét is kikérte a Név2 névvel kapcsolatban és egyértelműen magyarként értékelték, s a kérelmét átvevő ügyintéző is egyetértett a magyar családnevekhez való kapcsolódással, hiszen rögtön két ősmagyar nyelvben használatos rag és szó kapcsolódik egymáshoz illően. Álláspontja szerint a Név2 a jelenlegi, eredeti magyar családnevéhez képest kifejezetten magyar név lehet, amennyiben engedélyezik ezt a részére. A felperes a 2021. december 2. napján tartott tárgyaláson benyújtott keresetkiegészítésében bemutatta egyes családnevek tekintetében az általa végzett kutatás eredményét. Az elsőfokú bíróság 12. sorszámu végzésére nyilatkozva (a 2022. január 13. napján érkezett 13. sorszámu periratban) kérte igazságügyi nyelvész szakértő kirendelését annak megállapítása érdekében, hogy a Név2 a magyar hagyományoktól eltérő hangzású, magyartalanul képzett név-e.

[5] Az alperes a védiratában kérte a kereset elutasítását és a felperes kötelezését a felmerült perköltség megfizetésére. Álláspontja szerint a keresetlevélben előadott indokok továbbra sem minősülnek különös méltánylást érdemlő körülménynek egy, a magyar hagyományoktól eltérő hangzású, magyartalanul képzett név - a Név2 név - engedélyezésére. Rámutatott, hogy a felperes lényegében az általa kitalált Név2 név magyar hagyományoktól

eltérő hangzású, magyartalan jellegét vitatja, azonban nyelvtudományi szakmai kérdés annak vizsgálata és megítélése, hogy az engedélyezni kért, kitalált Név2 név magyar családi név-e, így az nem alapulhat a felperes, vagy az általa megkérdezett „több magyar állampolgár” véleményén, arról az NYTK adhat állásfoglalást. Az NYTK szakmai véleménye alapján a Név2 név nem tekinthető magyar családnévnek, ezért az arra történő névváltoztatás csak különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén engedélyezhető.

A jogerős ítélet

[6] Az elsőfokú bíróság a 2022. április 19. napján meghozott 3.K.700.585/2021/38. számú jogerős ítéletében az alperes keresettel támadott határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárásra kötelezte, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 89. § (1) bekezdésének b) pontja alapján. A megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatásként előírta, miszerint az alperesnek abból a tényből kell kiindulnia, hogy a felperes által felvenni kívánt Név2 név a magyar hagyományoktól nem eltérő hangzású, nem magyartalanul képzett családi név, ezért a felperes névváltoztatás iránti kérelmét mind a családi név, mind az utónév tekintetében engedélyeznie kell.

[7] Az elsőfokú bíróság a jogerős ítélet indokolásában rögzítette, hogy az NYTK levele nem minősül a megelőző eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleményének (az NYTK nem kirendelés, hanem az alperes megkeresése alapján foglalt állást), emiatt a perben nem volt alkalmazható a Kp. 80. § (1) bekezdése, ezért a felperes bizonyítási indítványára a perben az Inter Kultúra-, Nyelv- és Médiakutató Központ Nonprofit Kft.-t (eljáró szakértő: Név7) igazságügyi nyelvész szakértőként rendelte ki. A kirendelt igazságügyi nyelvész szakértő szakvéleményét és az arra vonatkozó alperesi érveket összevetve rámutatott arra, hogy az alperes elsődlegesen az At. 49. § (4) bekezdésének a) pontjára hivatkozva utasította el a névváltoztatás iránti kérelmet, amely jogszabályi rendelkezés alapján az vizsgálendő, hogy a felperes által felvenni kívánt Név2 név a magyar hagyományoktól eltérő hangzású, magyartalanul képzett név-e vagy sem, az a hangzása és képzése miatt eltér-e a magyar hagyományoktól vagy sem, és nem az, amit az alperes minden jogszabályi alap nélkül állít, hogy az családi név-e, létezik-e/előfordult-e valaha is akár külföldön, akár hazánkban családi névként. Megállapította, hogy az alperes nem jelölte meg azt a jogszabályi rendelkezést, amely alapján a névváltoztatási kérelem elbírálása során a legfontosabb kérdés az, hogy a Név2 szó létező családi név-e. Amennyiben ez mégis tisztázandó, úgy maga az NYTK adott erre választ akkor, amikor - Richard Coates professzor segítségével - feltárta, hogy a felperes által kérelmezett név Név4 alakban történő előfordulása a héber nevek között fellelhető, vagyis létező családi név. Ebből a szemponttól irrelevánsnak tekintette annak jelentéstartalmát.

[8] Az elsőfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az alperes túlterjeszkedett a vonatkozó jogszabály normaszövegén, nem az ott megkövetelt feltételek fennállását várta el a felperes által felvenni kívánt családnév tekintetében (a magyar családi nevek között már létező, ott előforduló legyen). Kiemelte, hogy az At. 49. § (4) bekezdés a) pontja alapján vizsgálendő kérdésre a kirendelt szakértő választ adott, mivel kifejtette, hogy a Név2 szó szerkezete nem tér el a magyar szavak, (család)nevek megszokott szerkezetétől, mert világosan szótagolható

(Név8), harmonikusan kiejthető, nincs benne a magyar nyelvtől idegen hangzótorlódás, az világosan hangoztatható, magyar fül számára érthető, könnyen leírható. A szakértő álláspontja szerint ez a szó/név már csak azért is megfelel a magyar hagyományoknak, mert kétszótagú, amely jellemző a magyar családnevek nagy részére (pl.: Név3, Név9, Név10, Név11 stb.). A kirendelt szakértő álláspontját az elsőfokú bíróság elfogadta. A jogerős ítélet indokolásában rögzítette továbbá, hogy a kirendelt szakértő, az alperes és az NYTK egyetértett abban, hogy a névkészlet, így a családnév-készlet nem statikus, hanem változó, s a kirendelt szakértő helyesen érvelt akként, hogy csak azért, mert egy név nem szerepel listákban (családnév-összeírásokban), még nem állítható róla, hogy nem illeszkedik a magyar családnevek rendszerébe és ez nem lehet kizáró oka a név elfogadhatóságának. Önmagában az a tény, hogy a Név2 név a magyar családnevek között nem szerepel, nem bizonyítja, hogy hangzása és képzése miatt eltérne a magyar hagyományoktól. Az elsőfokú bíróság határozott álláspontja szerint a Név2 név felépítése, kétszótagúsága, hangzóinak harmóniája miatt beleillik a hagyományosan ismert magyar családnevek rendszerébe, oda felvehető.

[9] Az elsőfokú bíróság iratellenesnek értékelte a kirendelt szakértő kizárólag interneten való tájékozódására vonatkozó hivatkozást, rámutatott, hogy az alperes a 32. sorszámú beadványában maga is elismerte, hogy a kirendelt szakértő áttekintette az NYTK által legfontosabbnak tartott három forrást. A jogerős ítélet indokolásában rögzítette, hogy a perbeli szakvélemény végkövetkeztetését, miszerint a Név2 név a magyar hagyományoktól nem eltérő hangzású, nem magyartalanul képzett név, az alperes megalapozott szakmai érvekkel megcáfolni nem tudta, megalapozott szakmai ellenérveket nem hozott fel a Név2 név hangzása és képzése tekintetében. Az elsőfokú bíróság a nyelvész szakértő szakértői véleményét mint aggálytalant, közérthetőt, logikust, teljeskörűt és mindenre kiterjedőt ítélkezése alapjául elfogadta és az alapján megállapította, hogy a Név2 név hangzása és képzése alapján nem tér el a magyar hagyományoktól, ezért az beleilleszthető a hagyományos magyar és befogadott idegen eredetű magyar családnevek rendszerébe és teljes mértékben megfelel a magyar névviselési szabályoknak, ezért annak felvétele engedélyezhető. Rögzítette, hogy erre tekintettel már nem kellett vizsgálnia azt, hogy a felperes által a névváltoztatás iránti kérelmében felhozott érvek, indokok különös méltánylást érdemlő körülménynek tekinthetőek-e, mert az At. 49. § (5) bekezdésének alkalmazandósága - a fent kifejtettek miatt - fel sem merült.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[10] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében kérte a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését - a perköltség megfizetésére irányuló részében is - , valamint szükség esetén az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását. A felülvizsgálati kérelem indokaként előadta, hogy az elsőfokú bíróság a jogerős ítéletében a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 7.K.30.984/2019/4. számú ítéletétől ellentétes tartalmú döntést hozott. Az ügy érdemére kiható egyéb eljárási jogszabálysértésként hivatkozott arra, hogy nem kerülhetett sor szakértő kirendelésére, mivel döntését az NYTK állásfoglalására alapozta, s az Alaptörvény X. cikk (2) és (3) bekezdésében foglaltakra figyelemmel az NYTK a tudomány művelőjeként és nem igazságügyi szakértőként jogosult nyelvészeti kérdésben állást foglalni. Az elsőfokú bíróságnak tudományos tényként, nem pedig vitatható szakkérdésként kellett volna az NYTK

álláspontját kezelni. Sérelmezte továbbá, hogy a kirendelt igazságügyi szakértő a 35. sorszámú végzés alapján benyújtott 36. sorszámú észrevételében olyan személyes tartalmú nyilatkozatot tett, amely a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 301. § (1) bekezdés a) pontjában nevesített kizárási oknak minősül. A 36. sorszámú észrevételt a 36/II. sorszámú végzéssel az elsőfokú bíróság 2022. április 14. napján (a négy napos húsvéti ünnepet megelőző utolsó munkanapon) úgy adta ki 3 napos határidővel nyilatkozattételre, hogy a rövid határidő miatt lehetősége sem volt észrevételt tenni és egyben kérni a szakértő kizárását. Rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság a jogerős ítélet [77] pontjában azt rögzítette, hogy a szakértő 36. sorszám alatti beadványa újabb adatot, információt nem tartalmazott, erre tekintettel nem tartotta szükségesnek, hogy a felek további észrevételt tegyenek, illetve azokat a bíróság bevárja. Súlyos eljárási szabálysértésnek tartja, hogy az elsőfokú bíróság nem intézkedett a szakértő kizárásáról. A jogkérdésben való eltérés körében a Kúria Kfv.37.893/2018/4. számú ítéletére és a 2/2015. (XI. 23.) KMK véleményre hivatkozott, mivel álláspontja szerint a névváltoztatási ügy természete nem engedi meg, hogy a bíróság a részére névváltoztatás engedélyezésére kötelező iránymutatást adjon. Hangsúlyozta, hogy a névváltozás engedélyezése mérlegelési jogkörben hozott döntés, az engedélyezésnek nem kizárólag a választott név lehet az akadálya, az At. szerinti további szempontok vizsgálatát is el kell végezni.

[11] Az alperes a felülvizsgálati eljárás során tartott tárgyaláson a felülvizsgálati kérelmét fenntartotta, ennek során hangsúlyozta, hogy a jogalkotó célja az anyakönyvi szabályozásban már 1933-ra visszanyúlóan - az 1933. és az 1955. évi szabályozásban, majd az At. rendelkezéseiben is - az, hogy a magyar családnevek használatát preferálja, ezáltal névváltoztatás során a magyar neveket kell használni, ettől eltérni különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén vagy más jogszabály hatálya alá tartozó eseteken (pl. külföldön használt név esetén névelismerési eljárásban) lehet. A jogintézmény célja tehát nem egy mesterségesen alakított szóösszetétellel való bővítése a magyar családi névkészletnek. Előadta továbbá, hogy a szakértői névjegyzékben összesen öt nyelvész szakértő szerepel, azonban egyikük sem foglalkozik névtannal, névetimológiával.

[12] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását, az alperes perköltségben marasztalását, továbbá a pártfogó ügyvédi díj viselési arányának a megállapítását. Álláspontja szerint a jogerős ítélet nem szabálysértő, helyesen állapította meg, hogy az alperes a megelőző eljárásban nem igazságügyi szakértőt rendelt ki. Tévesnek tartotta azt az alperesi érvelést, hogy a perben kirendelt igazságügyi szakértőt hivatalból ki kellett volna zárni. Álláspontja szerint a perben kirendelt igazságügyi nyelvész szakértő a szakkérdés eldöntéséhez alkalmas és objektív szakvéleményt készített, az alperes pedig a perben elmulasztotta jelezni a szakvélemény esetleges elfogultságát és nem kérte a szakértő nyilatkoztatását kizáró ok fennállásáról, a kirendelt szakértő kizárását vagy új szakértő kirendelését sem kérte, ezáltal a szakértő személyét tudomásul vette. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor megállapította, hogy az alperes tévesen értelmezte a jogszabályt, az iránymutatása sem anyagi, sem eljárásjogi szabályokat nem sért, s a különös méltánylást érdemlő körülményeket az elsőfokú bíróságnak vizsgálnia nem kellett. A felülvizsgálati tárgyaláson a felperesi képviselő útiköltség megtérítése iránti igényt is előterjesztett, amelyhez a útvonal oda-vissza útra szóló, 6.280. forint árú vonatjegyet bemutatva.

A Kúria döntése és jogi indokai

[13] Az alperes felülvizsgálati kérelme - a következők szerint - alapos.

[14] A Kúria a 2. sorszámú végzésével az alperes felülvizsgálati kérelmét a Kp. 118. § (1) bekezdés a) pontjának aa) és ad) alpontja, valamint b) pontja alkalmazásával befogadta. A Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 108. § (1) bekezdésének, továbbá a Kp. 120. § (5) bekezdésének megfelelően a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között, a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján vizsgálhatja felül. Az alperes felülvizsgálati érveivel összefüggésben a Kúria a következőket emeli ki.

[15] Az alperes anyagi és eljárásjogi jogszabálysértésekre hivatkozással is támadta a jogerős ítéletet, alapvetően a perszakértő kirendeléséhez, valamint észrevételére vonatkozó nyilatkozattételi határidőhöz kapcsolódó eljárásjogi jogszabálysértésekre, valamint Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozva vitatta annak jogszerűségét. A Kúria mind eljárásjogi, mind anyagi jogi vonatkozásban alaposnak ítélte a felülvizsgálati kérelmet.

[16] A Kp. 121. §-ában foglalt rendelkezésekre figyelemmel az eljárásjogi szabálysértés - annak megvalósulása esetén - akkor eredményezheti a felülvizsgálati kérelem megalapozottságát, ha az ügy érdemi elbírálására kihatott. A perszakértő kirendelésével kapcsolatos alperesi érveket vizsgálva a Kúria úgy értékelte, hogy az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló iratok alapján helytállóan rögzítette a jogerős ítéletben, miszerint az NYTK levele nem minősül a megelőző eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleményének, figyelemmel arra is, hogy nem az alperes kirendelése, hanem megkeresés alapján foglalt állást. Ennélfogva az elsőfokú bíróság helyesen vonta le azt a következtetést is, hogy a Kp. 80. § (1) bekezdése nem volt alkalmazható. Megelőző eljárásban kirendelt szakértő hiányában az elsőfokú bíróság önmagában azzal, hogy a perben igazságügyi nyelvész szakértőt rendelt ki, nem valósított meg jogsértést.

[17] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében tényyszerűen mutatott rá, hogy az NYTK nem igazságügyi szakértőként járt el, miként arra is helyesen hivatkozott, hogy a tudomány művelőjeként jogosult nyelvészeti kérdésben állást foglalni. Az állásfoglalás kötőerejét tekintve az Alaptörvény X. cikk (2) bekezdésére alapítottnak vitatta, hogy tudományos tényként, nem pedig vitatható szakkérdésként kellett volna az NYTK álláspontját kezelni. Ezzel összefüggésben a Kúria hangsúlyozza, hogy az At. 44. § (4) bekezdése („A Nyelvtudományi Intézet az anyakönyvi szerv megkeresésére harminc napon belül nyilatkozik, és ha a Nyelvtudományi Intézet nyilatkozata szerint az utónév anyakönyvezhető, azt az utónévjegyzékbe haladéktalanul felveszi.”) kizárólag az utónévvel összefüggésben írja elő az

NYTK megkeresését, amely megkeresés nyilatkozat kérésére irányul, s kizárólag az utónév vonatkozásában, annak anyakönyvezhetősége tárgyában tett nyilatkozathoz rendel kötőerőt. Családi névhez kapcsolódóan az At. ilyen megkeresésről nem rendelkezik, ezáltal azonban nem is tiltja, ugyanakkor a megkeresésre adott válasz kötőerejét sem írja elő. A megelőző eljárásban az NYTK tehát az alperes megkeresésére nyilatkozatot tett. Ez az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 25. §-a szerinti, a tényállás tisztázása, a megalapozott döntés meghozatala érdekében fogatosított megkeresésként értelmezhető, amely tekintetében az alperes helytállóan mutatott rá arra, hogy az Ákr. szerinti szabad bizonyítás érvényesül, továbbá, hogy az ágazati jogszabály nem írja elő kötelezően szakértő kirendelését. A családi név megváltoztatásához a jogszabályi rendelkezések sem kötelező szakértő kirendelést, sem kötelező szakhatósági állásfoglalást nem írnak elő, így a megkeresést az alperes jogszerűen alkalmazhatta, amely megkeresés nem hatott ki a közigazgatási perben igazságügyi szakértő kirendelésének lehetőségére, továbbá a kirendelhető igazságügyi szakértő személyére sem.

[18] Az NYTK nyilatkozatának kötőerejével kapcsolatos, az Alaptörvény X. cikk (2) bekezdésében („Tudományos igazság kérdésében az állam nem jogosult dönteni, tudományos kutatások értékelésére kizárólag a tudomány művelői jogosultak.”), illetve (3) bekezdésében („Magyarország védi a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Művészeti Akadémia tudományos és művészeti szabadságát.”) foglalt rendelkezésekre alapított alperesi hivatkozások tekintetében a Kúria rámutat arra, hogy az MTA állásfoglalásának Alaptörvényből levezethető kötőerejét a Kúria másik eljáró tanácsa eltérő tényállású ügyben már vizsgálta. Ennek során a Kf.V.39.111/2021/4. számú ítéletében, közterületek elnevezésével összefüggésben azt mondta ki, hogy „Az Alaptörvény alapján értelemszerűen az önkormányzatok (mint az államszervezet részei) sem jogosultak tudományos igazságok kérdésében dönteni, nem jogosultak felülbírálni az MTA tudományos álláspontját.”. A tényállásban jelentős eltérés, hogy Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) 14. § (3) bekezdése előírja az MTA állásfoglalásának beszerzését, ha a döntés során kétség merül fel. Az At. 44. § (4) bekezdésének utolsó mondata azonban kizárólag az utónév tekintetében írja elő az NYTK megkeresését, s a nyilatkozat alperesre vonatkozó kötőerejét, míg a családi név megváltoztatására irányuló eljárásban sem az NYTK megkeresésére, sem válaszána kötőerejére vonatkozóan nincs az ágazati jogszabályban kötelező előírás, s a megkeresésre adott válasz nem tartalmazza, hogy az az MTA tudományos állásfoglalása.

[19] Az alperes ugyanakkor arra helyesen mutatott rá, hogy a megkeresett NYTK-t a nyilatkozat megtételekor nem kötik az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény 47. § (4) bekezdésében rögzített, a szakvéleményre vonatkozó tartalmi követelmények, amely kapcsán a Kúria kiemeli, hogy ilyen megállapítást az elsőfokú bíróság nem is tett, a jogerős ítéletben éppen azt fejtette ki, hogy az NYTK nem kirendelés alapján járt el, hanem megkeresésre adott választ.

[20] A Kúria az elsőfokú bíróság 36/II. sorszámú végzésében biztosított észrevételezési határidő és a nyilatkozattételi jog körében tett alperesi hivatkozásokat alaposnak értékelte. Az alperessel 2022. április 14. napján közölt 36/II. sorszámú végzés szerinti 3 napos határidő - a négy napos húsvéti ünnepre tekintettel - 2022. április 19. napján járt le, ugyanakkor az

elsőfokú bíróság a 2022. április 19. napján 13 óra 30 perckor kezdődő tárgyalást az észrevételezési határidő letelte előtt berekesztette. Kétségtelen, hogy a bíróságnak törekednie kell a perek hatékony, észszerű határidőben való befejezésére, ez azonban nem eredményezheti azt, hogy olyan esetben és időben hozzon ítéletet, amikor az általa biztosított határidő a feleknél még nem telt le a nyilatkozatuk megtételére. A perbeli esetben az alperesnek 2022. április 19. napjáig állt rendelkezésre a határidő, hogy észrevételét megtehesse, azonban annak lejártát megelőzően, 2022. április 19. napján a kora délutáni órákban az elsőfokú bíróság a tárgyalást berekesztette és ítéletet hozott. Erre tekintettel az alperes kellő alappal hivatkozott a nyilatkozattételi jog biztosításának hiányára. A Kúria ezzel összefüggésben rámutat arra, hogy az Alkotmánybíróság számos döntésében foglalkozott a tisztességes eljárás követelményével. A 3174/2014. (VI. 18.) AB határozatában és a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában is rögzítette, hogy a tisztességes eljárás (fair trial) követelménye „az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni.”. A tisztességes eljárás követelményét az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikke értelmezésében közigazgatási ügyekre is irányadónak tartotta.

[21] A Kúria gyakorlatában is felmerültek a tisztességes eljárás követelményével kapcsolatos értelmezést igénylő esetek (pl. Kf.V.39.143/2020/4. számú határozat). A Kúria Kfv.IV.37.366/2012/4. számú határozatában foglaltak szerint, - amely döntés KGD.2014. 90. szám alatt közzétételre került - a tisztességes eljárás jogát csak az a bírói mulasztás sérti, amely akadályozza, illetve szükségtelenül, aránytalanul korlátozza a peres felek perbeli cselekményeit. Ez a kérdés tehát az egyedi eset körülményeinek vizsgálatával, mérlegelésével dönthető el.

[22] A Kp. 2. § (6) bekezdése értelmében „A bíróság köteles gondoskodni arról, hogy a felek minden, az eljárás során előterjesztett kérelmet, nyilatkozatot, a bírósághoz benyújtott okiratot, bizonyítékot megismerhessenek, és azokra - megfelelő határidőn belül - nyilatkozhassanak”. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében kellő alappal hivatkozott arra, hogy a 36/II. sorszámú végzés szerinti nyilatkozattételi jog biztosításának körülményeire figyelemmel az elsőfokú bíróság által biztosított határidőben - annak lejártát megelőző ítélethozatalra figyelemmel - nem volt lehetősége észrevételt tenni és kérni a szakértő kizárását. A nyilatkozattételi határidő letelte bevárásnak hiánya ezáltal felvetette az eljárás lényeges szabályainak olyan módon történő megszegését, amely a per érdemére kihatással volt. Súlyos eljárási jogszabálysértés, ha a peres fél lényeges, a tisztességes eljárás követelményébe tartozó eljárási jogait nem tudja gyakorolni. Ilyen volt az elégtelen időtartamú, lényegében teljesíthetetlenül rövid nyilatkozattételi határidő, amelynek lejártát az elsőfokú bíróság be sem várta.

[23] A Kúria az ügy anyagi jogi érdekét illetően egyetértett azzal, hogy jelen ügytípusban és tényállás mellett az elsőfokú bíróság nem adhatott olyan konkrét (az ügy végleges eldöntését eredményező) iránymutatást az alperesnek, amely szerint az alperes köteles engedélyezni a névváltoztatást. Az alperes e vonatkozásban kellő alappal hivatkozott a Kúria Kfv.37.893/2018/4. számú ítéletétől jogkérdésben való eltérésre. Az alperes által nevesített Kfv.37.893/2018/4. számú ítélet elvi tartalmaként a Kúria hangsúlyozta, hogy „A bíróság iránymutatása kötelező, és ha minden körülmény tisztázott, és az ügy természete megengedi,

akkor a bíróság adhat egyértelmű iránymutatást a hatóság számára, hogy milyen tartalmú döntést hozzon, függetlenül attól, hogy a bíróságnak van-e megváltoztatási jogköre.”. A Kúria a jogerős ítéleti iránymutatást az At. rendelkezéseivel összevetve úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróság az At. 49. § (4) bekezdésének a) pontjában foglalt feltételt vizsgálta, ugyanakkor az alperes helytállóan fejtette ki, hogy a névváltoztatás engedélyezésének - amely mérlegelési jogkörben hozott döntés - nem kizárólag a kérelmezett név lehet az akadálya. Ennélfogva az egyértelmű iránymutatáshoz az engedélyezés valamennyi feltételének fennállása szükséges. A szabályozást ugyanis az jellemzi, hogy az At. 49. § (4) bekezdésének a)-e) pontja tartalmazza a névváltozást kizáró okokat, míg az At. 49. § (5) bekezdésének a) és b) pontja nevesíti azokat a kivételeket, amikor egyes, a (4) bekezdésben rögzített kizáró okok ellenére különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén engedélyezhető a névváltoztatás. Tartalmilag az At. 49. § (4) bekezdésének a) pontja a releváns kérdéskör, miszerint nem lehet engedélyezni „a magyar hagyományoktól eltérő hangzású, magyartalanul képzett nevet”. A jogalkotó nem zárja ki annak lehetőségét, hogy akár egy ilyen név is felvehető legyen, ha azt különös méltánylást érdemlő körülmények indokolják.

[24] A közigazgatási határozatban foglaltak szerint az alperes a névtan, névetimológia tudományát művelő NYTK megkeresése után, az arra adott válasz alapján eljárva az At. 49. § (4) bekezdésének a) pontja szerinti, névváltoztatást kizáró okot állapított meg, valamint vizsgálta, hogy a felperes által tett nyilatkozat nem támaszt alá az At. 49. § (5) bekezdése szerinti különös méltánylást érdemlő körülményt. Ehhez képest az elsőfokú bíróság a kirendelt igazságügyi szakértő - akinek személyét az alperes az indokolatlan rövid nyilatkozattételi határidő miatt nem vitathatta - szakvéleményét elfogadva, ezáltal szóalkotás eredményeként létrehozott, a magyar nyelv rendszerébe illeszkedő névként engedélyezhetőnek értékelte a kérelmezett családnévet, azonban emellett a jogerős ítéletben arra vonatkozó megállapítást is tett, hogy a kérelmezett név héber eredetű családnév. Ezáltal az elsőfokú bíróság úgy adott a névváltoztatás engedélyezésére kötelező iránymutatást, hogy magáról a kérelmezett családnévről is ellentétes tartalmú megállapításokat tett, azt egyszerre tekintette külföldi családnévnek és szóalkotás eredményeként létrehozott új szónak, vagyis a tényállás releváns elemét, magát a kérelmezett családnév megítélését sem tisztázta, ennek hiányában pedig a névváltozás engedélyezését kizáró okok, illetve az engedélyezést lehetővé tevő különös méltánylást érdemlő feltételek nem voltak vizsgálhatók. Ennélfogva a 2/2015. (XI. 23.) KMK véleményben összefoglalt, a mérlegelési jogkörben hozott határozatokkal szembeni követelmény érvényesülését is kellő alappal vitatta a jogerős ítélet vonatkozásában az alperes. A Kúria ezt úgy ítélte meg, hogy a névváltoztatás kötelező engedélyezésére vonatkozó iránymutatás feltételei nem álltak fenn.

[25] A felülvizsgálati kérelem indokaként előadott további hivatkozást, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 7.K.30.984/2019/4. számú ítéletétől jogkérdésben való eltérést a Kúria nem vizsgálta, mivel a hivatkozott bírósági határozat nem minősül a Kp. 115. § (1) bekezdésében meghatározott, a felülvizsgálati kérelem alapját képező jogszabálysértésnek, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérést alátámasztó határozatnak.

[26] A fentiekre figyelemmel a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 121. § (1) bekezdésének a) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.

[27] Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak az alperes nyilatkozattételi jogát megfelelő határidővel kell biztosítani, s annak leteltét követően hozható érdemi döntés. Nem mellőzhető annak tisztázása, hogy a kérelmezett név szóalkotás révén létrehozott új név vagy létező külföldi családi név, ugyanis a kérelmezett név megítélése a tényállás releváns eleme, mivel az az engedélyezés során vizsgálándó szempontokat, mérlegelendő körülményeket is meghatározza. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy az alperes a határozatában az At. 49. § (4) bekezdés a) pontjában foglaltakon túl további körülményeket is vizsgált, és azokkal együttesen mondta ki, hogy milyen okok vezettek az engedély megtagadására. A kereseti kérelem keretei között a teljes határozatot ismételtén vizsgálni kell és annak alapján ítélni meg a felperes keresete.

A döntés elvi tartalma

[28] *Amennyiben a fél részére biztosított nyilatkozattételi határidő lejárt előtt a bíróság a tárgyalást berekeszti és ítéletet hoz, ezáltal a peres fél lényeges, a tisztességes eljárás követelményébe tartozó eljárási jogait nem tudja gyakorolni, az a per érdemére kiható eljárásjogi szabály megsértése.*

[29] *Amennyiben a tényállás releváns eleme nem tisztázott, úgy a bíróság nem adhat az alperes számára egyértelmű iránymutatást arra nézve, hogy milyen tartalmú döntést hozzon.*

Záró rész

[30] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó Kp. 107. § (1) bekezdése alapján - a felperes erre irányuló kérelmére figyelemmel - tárgyaláson bírálta el.

[31] Az alperes a felülvizsgálati eljárásban perköltséget nem igényelt, így annak összegéről a Kúriának rendelkeznie nem kellett. A felperest a felülvizsgálati eljárásban pártfogó ügyvéd képviselte, a Békés Megyei Kormányhivatal BE/JSTK/00287-2/2022. ügyiratszámú határozata alapján, így a pártfogó ügyvéd díjának összegét a pártfogó ügyvédi képviselő igénybevételeét engedélyező hatóság állapítja meg. Ezzel összefüggésben a Kúria rögzíti, hogy a felperest képviselő pártfogó ügyvéd a felülvizsgálati eljárásban tartott tárgyaláson való megjelenéssel összefüggésben 6.280 forint utazási költséget igazolt. Az alperes felülvizsgálati kérelme eredményes lett, ugyanakkor a jogerős ítélet hatályon kívül

helyezése, az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítása folytán a perköltség viseléséről a Kp. 115. § (2) bekezdése szerint alkalmazandó Kp. 110. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezés alapján az elsőfokú bíróság dönt az eljárást befejező új határozatában.

[32] A végzés ellen a felülvizsgálatot a Kp. 116. § d) pontjában foglalt rendelkezés zárja ki.

Budapest, 2022. szeptember 22.

Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k.
a tanács elnöke

Dr. Banu Zsoltné dr. Szabó Judit s.k.
előadó bíró

Dr. Hajnal Péter s.k.
bíró

Dr. Heinemann Csilla s.k.
bíró

Huszárné dr. Oláh Éva s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:
tisztviselő